

СТАНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

І.В.Юревич, старший викладач

Ю.А.Лозовський, студент

Миколаївський державний аграрний університет

Однією з умов динамічного зростання української економіки є ефективне функціонування фінансового ринку. Запорукою цьому є наявність різноманітних фінансових інститутів у відповідних секторах фінансового ринку. Нині в Україні тільки зароджуються такі установи, як пайові інвестиційні фонди, тому перспективи їхнього розвитку викликають особливе зацікавлення.

В економічній науці до проблеми небанківських фінансових установ зверталось чимало вчених-економістів, зокрема В.Геєц, М.Крупка, В.Лініков, досліджувалася переважно діяльність страхових, лізингових та факторингових компаній. Сьогодні інститутам спільного інвестування треба приділяти більше уваги, бо з розвитком фінансової системи України в їх ефективному функціонуванні є нагальна потреба. Слід також дослідити наслідки негативного впливу зловживання у цій сфері як на економічний розвиток держави в цілому, так і окремих інвесторів.

Кошти інвесторів акумулюють з метою їх розміщення в облігаціях, акціях та інших інструментах фінансового ринку. Значна частина населення, що має достатні заощадження, воліє отримувати дохід на свої кошти більший, ніж пропонує банківська система. Відсутність у більшості потенційних інвесторів відповідних знань і можливостей для ефективного вкладення своїх коштів є підґрунтям для виникнення інвестиційних фондів, які професійно займаються діяльністю на фінансовому та грошовому ринках.

Інвестиційні фонди вперше виникли у Бельгії в двадцятих роках XIX століття. У другій половині XIX століття вони набули поширення в Англії, де головною метою їхньої діяльності було інвестування коштів в акції колоніальних компаній, що давали досить великий дохід. Найбільшого поширення у розвинених краї-

нах набули відкриті інвестиційні фонди завдяки високій ліквідності. У США ці фінансові інститути за обсягом акумульованих коштів поступаються лише страховим компаніям та пенсійним фондам. У Росії наприкінці 2002 року діяло близько 50 пайових інвестиційних фондів, на відміну від України, де інститути спільного інвестування перебувають у стадії формування.

Правові аспекти діяльності інститутів взаємного інвестування визначив Закон України “Про інститути суспільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”, прийнятий у березні 2001 року [5].

За часів найтвердішої гривні, 1996-1997 роки, інвестиції в Україну потроху надходили, але тільки у торгівлю й фінансову сферу, тобто у створення інфраструктури для просування імпортних товарів, а не в їхнє виробництво. Після 1998 року, коли обвал гривні трохи перекрив потік імпорту, з’явилися і виробничі капіталовкладення — зокрема у тютюнову, пивобезалкогольну та деякі інші підгалузі харчової промисловості [2].

Крім небанківських фінансових інститутів, значну участь в інвестиційному процесі беруть комерційні банки (табл. 1). Кредитування в національній валюті значно переважає кредитування в іноземній, і це свідчення того, що з виходом України з глибокої структурної кризи з’явилася упевненість у власній фінансовій системі як у виробників, так і у фінансових інститутів, які обслуговують функціонування реального сектору економіки. Це дає можливість вітчизняному виробнику робити кроки і не боятися інфляційних процесів. Щоправда, потужність української банківської системи досі ще недостатня. У більшості банків статутний фонд не перевищує 10 млн. євро, у половини він менший за 5 млн. євро. Лише окремі банки мають значний власний капітал, але йому далеко до європейських масштабів.

Інвестиційні кредити банків в економіку за 2001 рік зросли на 45,5% і досягли майже 27 млрд. гривень. При цьому процентна ставка за кредит знизилася на 8 пунктів, а за останні чотири роки вона зменшилася більш ніж у двічі. Хоча головним недоліком діяльності українських банків, із погляду інвесторів, є високі кре-

дитні ставки, що фактично перекреслюють можливості інвестування з банківських джерел. Не сприяє інвестиційній активності банків і нестабільність бюджетної політики. Коливання розмірів бюджетного дефіциту не стимулює інвестиційного процесу. Так, лише за один рік відносна величина бюджетного дефіциту зменшилася більше ніж у двічі – з 13,8% у 1992 році до 5,1% ВВП у 1993-му, але це не зумовило зростання інвестиційної активності. Ще більше відчутне зниження обсягів дефіциту до 1,5% ВВП у 1999 році і аж до профіциту у 2000-му також не спричинило відповідного зростання обсягів інвестування [1].

Таблиця 1

**Інвестиційні кредити комерційних банків
в економіку України за 1991-2001 роки ***

Період	Всього		У тому числі у валюті			
			національній		іноземній	
	1	2	1	2	1	2
1991	0,97	-	0,97	-	-	-
1992	27	2770	24	2500	3	-
1993	406	1512	385	1600	21	843
1994	1558	383	1199	300	359	1697
1995	4078	262	3029	253	1049	292
1996	5452	134	4102	135	1350	129
1997	7295	134	5195	127	2100	156
1998	8855	121	5102	98	3752	179
1999	11783	133	5715	112	6068	162
2000	19121	162	10222	179	8899	147
2001	27792	145	15393	151	12357	139

*Складено за даними НБУ

Банківська система, переважно з незалежних від неї причин, не може служити суб'єктом економічної діяльності як основне джерело інвестиційних ресурсів. Це не свідчить про неможливість розгортання інвестиційної діяльності, а лише зайвий раз підтверджує – треба вкладати власні кошти, залучати інвестиційні кошти за допомогою цінних паперів та здійснювати вихід на міжнародні інвестиційні ринки. Але успіх такого виходу залежить уже не від

стану власної банківської системи, а від багатьох інших чинників.

Важливу роль в активізації інвестиційної діяльності українських банків може відіграти інституційна добудова банківської системи шляхом створення Українського банку реконструкції та розвитку, який здійснював би довгострокову кредитну підтримку інвестиційних проектів, та Земельного (Іпотечного) банку. На часі доопрацювання й розгляду законопроектів та відомчих нормативних актів, що визначають механізм функціонування іпотечного ринку. Потребує змін і чинний Закон України “Про банки і банківську діяльність”, який нечітко регламентує особливості створення й діяльності спеціалізованих банків, зокрема іпотечних [6].

За період з 2000-2002 роки кількість інвестицій в економіку Миколаївщини, за даними облстатуправління [7,8,9], зросла на 44,3% у всіх сферах діяльності, що сприятиме економічному розвитку у майбутньому (табл. 2).

Таблиця 2

**Інвестиції в основний капітал за галузями економіки
Миколаївської області**

Показники	1990 р.	1995 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
	тис. крб.	млрд. крб.	тис. грн.		
Всього	8887079	25396650	459528	749330	1037306
Сільське господарство	317944	2649504	31814	79199	174008
Промисловість	236101	9837642	254895	331718	511219
Лісове господарство	-	-	264	480	524
Будівництво	15949	251663	3919	8168	12577
Транспорт	41978	1154009	48613	123118	105096
Зв'язок	12881	298385	13041	20723	16840
Торгівля і громадське харчування, матеріально-технічне постачання і збут	19096	303745	20433	26997	45665
Житлове господарство (будівництво вкл. індивідуальне)	129504	5672349	47305	72346	66245
Будівництво інших об'єктів виробничого і невиробничого призначення.	113626	5229353	39244	86581	105132

Розширення виробництва і збільшення темпів економічного зростання можливі за умови активної інвестиційної діяльності як держави, так і підприємницького сектору. Загальновідомо, що джерелами інвестицій, як чинника економічного зростання, є зовнішні і внутрішні вкладення.

Україна, маючи проблеми з обслуговуванням зовнішнього боргу, повинна орієнтуватися передусім на внутрішні джерела інвестування. Ефективність інвестиційної діяльності в Україні значною мірою залежить від роботи ринку фінансових послуг як посередника між заощадженнями населення і інвестиційною діяльністю підприємств. Населення України у 1990 році на заощадження витратило 10,9% від сукупних витрат, у 2000 році воно витратило 15%, а за період із 1995 до 2000 року витрати населення на заощадження зросли на 10,2 млрд. грн., або у 5,3 рази (табл. 3).

Таблиця 3

Грошові доходи і витрати населення, млн. грн.

Показники	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.
Доходи	26498	40311	50069	54379	61865	86911	109391
Витрати, у т.ч. приріст заощаджень	24784 383	38961 2436	47933 2585	53376 2523	59518 4556	83777 8611	102835 6273
Різниця між доходами і витратами населення	1714	1350	2136	1003	2347	3134	6556

Однак слід звернути увагу, що різниця між доходами й витратами населення, яке щорічно зростає, не фіксується офіційною статистикою, що свідчить про наявність тіньового сектору, який поглинає значні фінансові ресурси і гальмує розвиток легального сектору в економіці.

Активізацію діяльності щодо залучення внутрішніх інвестицій в економіку України характеризує ринок страхових послуг. Страхування дає змогу акумулювати заощадження населення й активно використовувати їх для інноваційної та інвестиційної діяльності (табл. 4).

Ефективність інвестиційного процесу в країні визначається станом такого елементу ринку фінансових послуг, як ринок цінних паперів.

Фінансовий ринок ще не став в Україні реальним джерелом інвестування промислового сектору економіки. Проблеми, пов'язані з процесом приватизації, позначилися на розвитку фондового ринку [4].

Таблиця 4

Фінансова діяльність страхових організацій

Показники	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.
Доходи	218490	284161	808369	1249360	2016282	3049628
Видатки	191551	242461	585641	1000723	1832359	2567986

Кожен інвестор намагається звести ризик нанівець, саме тому у системі управління ефективністю інвестицій проблема страхування ризику є однією з найактуальніших. Якісний розподіл ризику передбачає, що учасники проекту приймають низку рішень, які або розширюють, або звужують діапазон потенційних інвесторів. Чим більше ризиків учасники інвестиційних проектів намагаються покласти на інвесторів, тим їм важче таких залучити, якщо йдеться про досвідчених прямих вкладників, зокрема іноземних. Тому при врегулюванні відносин між учасниками інвестиційних проектів треба виявити максимальну гнучкість щодо того, яку частину ризику автори проекту згодні на себе взяти. Здатність до компромісів з боку учасників може переконати інвесторів знизити свої вимоги.

Страхування ризику є, по суті, передачею певних ризиків страховій компанії. На великих підприємствах можуть бути застосовані два способи страхування: майнове і від нещасних випадків [3].

Високий ступінь ризику інвестиційного проекту спричиняє необхідність пошуку шляхів його штучного зниження. Пропонується три способи зменшення ризику: його розподіл між учасниками проекту; страхування; резервування коштів на покриття непередбачуваних витрат. Це дасть змогу знизити рівень ризиків, бо повністю їх уникнути у ринкових умовах майже неможливо.

Загалом, аналізуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що інвестиційні процеси в умовах ринкової економіки набирають темпи розвитку хоча і невисокі порівняно з провідними державами світу. Перепонами розвитку виступало багато факторів такі як інфляція, нестабільність економіки, втручання з-за кордону, що звісно вплинули

на інвестиційну діяльність, але в останні роки стан економіки більш-менш стабільний, що позитивно впливає на інвестиційну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борщ Л.М. Банківська система України в інвестиційній діяльності // Фінанси України. – 2003. – №5. – С. 4-12.
2. Борщ Л.М. Грошово-кредитна та її вплив на інвестиційний процес // Фінанси України. – 2003. – №12. – С. 116-123.
3. Грибенко О.В. Страхування ризиків інвестиційної діяльності // Фінанси України. – 2003. – №9. – С. 124-127.
4. Дмитрієва О.А. Вплив ринку фінансових послуг на інвестиційний процес // Фінанси України. – 2003. – №5. – С. 20-24.
5. Свердел М.О. Перспективи розвитку інвестиційних фондів в Україні // Фінанси України. – 2003. – №8. – С. 116-120.
6. Шелудько Н.М. Інвестиційний процес: оцінка ролі й участі банків // Фінанси України. – 2003. – №8. – С. 121-126.
7. Статистичний збірник “Сільське господарство Миколаївщини” за 2000 рік / Миколаївське обласне управління статистики: під загальним керівництвом П.І. Бурим – Миколаїв, 2001 – 259 с. Вих. №06-373 від 20.08.2001р.
8. Статистичний збірник “Сільське господарство Миколаївщини” за 2001 рік / Миколаївське обласне управління статистики: під загальним керівництвом П.Ф. Зацаринського – Миколаїв, 2002 – 220 с. Вих. №06-287 від 29.08.2002р.
9. Статистичний збірник “Сільське господарство Миколаївщини” за 2002 рік / Миколаївське обласне управління статистики: під загальним керівництвом П.Ф. Зацаринського – Миколаїв, 2003 – 236 с. Вих. №06-373 від 29.08.2003р.

УДК 631.151

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ РІЗНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ

Я.В.Бунзяк, здобувач

Миколаївський державний аграрний університет

Власність на землю була і залишається основою земельних відносин, теоретичним базисом та умовою організації сільськогос-